

PK VIII TK 144.2020

(SK 92/20)

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku ze skargą konstytucyjną M C o stwierdzenie, niezgodności:

1. „przepisu art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. w zakresie, w jakim stanowi on przesłankę umorzenia postępowania w przypadku spraw o roszczenia majątkowe rozpoznawane według przepisów Działu XIII rozdziału 58 k.p.k., z następującymi przepisami konstytucyjnymi: art. 2, art. 21 ust. 1, art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2 i art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji RP”

oraz

2. „przepisu art. 558 k.p.k. w zakresie, w jakim nie zawiera on wskazania zakresu spraw, dla których następuje odesłanie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego, oraz nie wskazuje jednoznacznie na przepisy prawne, do których się odsyła, z następującymi przepisami konstytucyjnymi: art. 2, art. 21 ust. 1, art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2, art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji RP,”

– na podstawie art. 42 pkt 7 i art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t.j.: Dz. U. z 2019 r., poz. 2393) –

przedstawiam następujące stanowisko:

postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym – wobec niedopuszczalności wydania orzeczenia.

UZASADNIENIE

Działając przez swojego pełnomocnika, M C (dalej jako: Skarżący) wniósł o stwierdzenie, że art. 17 § 1 pkt 5 oraz art. 558 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j.: Dz. U. z 2020 r., poz. 30 ze zm.; dalej jako: k.p.k.) są niezgodne ze wskazanymi w skardze konstytucyjnej wzorcami kontroli. W ocenie Skarżącego, zakwestionowane przepisy stanowiły podstawę prawną postanowienia Sądu Apelacyjnego w K (dalej jako: SA w K) z dnia czerwca 2018 r., sygn. , którym utrzymano w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w K z dnia marca 2018 r., sygn. , o umorzeniu postępowania z wniosku P C , syna Skarżącego, o zasądzenie kwoty zł tytułem zadośćuczynienia za niesłuszne wykonanie środka zabezpieczającego w postaci przymusowego umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym w okresie od listopada 2007 r. do grudnia 2015 r.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło na tle następującego stanu faktycznego.

W dniu lutego 2006 r. przedstawiono synowi Skarżącego, P C , zarzuty popełnienia czynów z art. § ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (aktualny t.j.: Dz. U. z 2020 r., poz. 1444; dalej jako: k.k.). Postanowieniem z dnia grudnia 2006 r., sygn. , Sąd Rejonowy w Ś przychylił się do wniosku Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Ś i umorzył postępowanie karne, przy jednoczesnym

zastosowaniu środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym. Po rozpoznaniu zażalenia Sąd Okręgowy w Z j postanowieniem z dnia lutego 2007 r., sygn. , utrzymał w mocy orzeczenie Sądu Rejonowego.

W dniu września 2015 r. Rzecznik Praw Obywatelskich (dalej jako: RPO) wniósł kasację od tego postanowienia Sądu Okręgowego w Z , zarzucając naruszenie przepisów procedury karnej oraz wniósł o uchylenie tego postanowienia oraz ponowne rozpoznanie go w postępowaniu odwoławczym, jak również o wstrzymanie orzeczenia o umieszczeniu P C w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym.

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia grudnia 2015 r., sygn. , uznał kasację RPO za uzasadnioną i uchylił zaskarżone postanowienie Sądu Okręgowego w Z oraz przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Ś do ponownego rozpoznania.

Postanowieniem z dnia marca 2016 r., sygn. , Sąd Rejonowy w Ś umorzył postępowanie przeciwko P i C z powodu przedawnienia karalności zarzucanych mu czynów. W wyniku złożonego zażalenia, postanowieniem Sądu Okręgowego w Z z dnia maja 2016 r., sygn. , uchylono postanowienie sądu pierwszej instancji i przekazano sprawę do ponownego rozpoznania.

Sąd Rejonowy w Ś postanowieniem z dnia sierpnia 2016 r., sygn. , nie uwzględnił wniosku prokuratora o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających oraz przekazał sprawę Prokuratorowi Prokuratury Rejonowej w Ś do dalszego prowadzenia.

Prokurator postanowieniem z dnia listopada 2016 r. umorzył śledztwo prowadzone w sprawie karnej przeciwko P C z uwagi na przedawnienie karalności przestępstwa.

Pełnomocnik P C złożył wniosek o zapłatę zadośćuczynienia z tytułu niesłusznego wykonywania w okresie od dnia listopada 2007 r. do dnia grudnia 2015 r. środka zabezpieczającego o charakterze leczniczo-izolacyjnym, polegającego na przymusowym umieszczeniu w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym.

Postanowieniem z dnia grudnia 2017 r. Sąd Okręgowy w Z , sygn. przedstawił akta sprawy Sądowi Apelacyjnemu w P , który postanowieniem z dnia stycznia 2018 r., sygn. , przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K .

W dniu 2018 r. P C zmarł. Postanowieniem z dnia maja 2018 r., sygn. , Sąd Rejonowy w M stwierdził, że spadkobiercą zmarłego jest jego ojciec, M C , Skarżący.

Pełnomocnik zmarłego złożył wniosek o zawieszenie postępowania przed Sądem Okręgowym w K i podjęcie go na nowo z udziałem Skarżącego, jako następcy prawnego zmarłego P C

Sąd Okręgowy w K postanowieniem z dnia marca 2018 r., sygn. , oddalił wniosek o zawieszenie postępowania i umorzył postępowanie o zadośćuczynienie za niesłuszne wykonanie środka zabezpieczającego w postaci przymusowego umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym. W uzasadnieniu stwierdził, że zgodnie z art. 552 § 1 i 3 k.p.k. prawo do odszkodowania oraz zadośćuczynienia przysługuje tylko osobie, wobec której orzeczono środek zabezpieczający. Roszczenia te nie przysługują spadkobiercom oskarżonego, w związku z tym nie mają zastosowania przepisy dotyczące zawieszenia postępowania na wypadek śmierci oskarżonego. Sąd dodał również, że prawo do odszkodowania na wypadek śmierci oskarżonego wynikające z art. 556 § 1 k.p.k. to roszczenie o charakterze odrębnym, którego należy dochodzić w odrębnym postępowaniu.

Wskutek złożonego zażalenia Sąd Apelacyjny w K postanowieniem z dnia czerwca 2018 r., sygn. , potwierdził, że w świetle obowiązujących przepisów nie było podstaw do zawieszenia postępowania. Podkreślił, że prawo do zadośćuczynienia i odszkodowania z art. 552 § 1 i 3 k.p.k. przysługuje tylko oskarżonemu, a art. 556 k.p.k. nie przewiduje wejścia w prawa zmarłego – w razie śmierci takiej osoby postępowanie powinno być umorzone na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k.

W treści skargi konstytucyjnej Skarżący podniósł, że P C miał ekspektatywę prawa majątkowego w postaci roszczenia o zadośćuczynienie za bezprawne, ponad 8-letnie pozbawienie wolności w szpitalach psychiatrycznych i wiążące się z tym różne dolegliwości, które naruszały jego inne dobra osobiste. Roszczenie o zadośćuczynienie zostało zgłoszone przez P C w przewidzianym przez prawo terminie i, jak podniósł Skarżący, co do zasady było usprawiedliwione, albowiem zostały spełnione wszystkie przesłanki warunkujące przyznanie zadośćuczynienia na podstawie art. 552 § 1-3 k.p.k. Synowi Skarżącego przysługiwały od Skarbu Państwa roszczenia o odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, które wynikały z zastosowania względem niego środka zabezpieczającego, którego nie powinien był wykonywać. Jak podniesiono w skardze, sądy odmówiły Skarżącemu uznania jego prawa do dziedziczenia oraz rekompensaty szkody wyrządzonej Jego zmarłemu synowi niezgodnym z prawem działaniem organów władzy publicznej, o której przyznanie w ustawowym terminie została wytoczona sprawa sądowa, oraz w konsekwencji zamknęły Skarżącemu drogę sądową dochodzenia naruszonych wolności i praw, albowiem jednocześnie obydwa Sądy odmówiły przekazania sprawy o roszczenie pieniężne do rozpoznania właściwemu sądowi cywilnemu pomimo zgłoszenia stosownego wniosku przez Skarżącego.

Skarżący podniósł, że biorąc pod uwagę brzmienie art. 445 § 3 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j.: Dz. U. z 2020 r., poz. 1740 ze zm.) oraz art. 8 ust. 1 ustawy z dnia z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (t.j.: Dz. U. z 2020 r., poz. 1820 ze zm.), kwestionowane przepisy bezprawnie dyskryminują osoby „dziedziczące” roszczenia w postępowaniu karnym. W rezultacie, jak podniesiono, w tożsamych stanach faktycznych dochodzi do rażącej odmienności rozstrzygnięć sądowych w zależności od tego, w jakim trybie procedowane jest roszczenie o zadośćuczynienie (k.p.k. czy k.p.c.) oraz tego, kto ponosi odpowiedzialność za bezprawne pozbawienie wolności innego człowieka (czy Skarb Państwa, czy podmiot prywatny). Jak wskazał Skarżący, na gruncie przepisów Konstytucji RP takie rażące zróżnicowanie sytuacji prawnej obywateli i możliwości uzyskania godziwej rekompensaty za naruszenie ich dóbr prawem chronionych nie znajduje żadnego racjonalnego i aksjologicznego uzasadnienia, a przepisy procedury karnej nie gwarantują obywatelom nawet zbliżonego standardu ochrony w stosunku do tego, co zapewniają przepisy prawa cywilnego.

W tych okolicznościach, zdaniem Skarżącego, art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k., narusza przede wszystkim konstytucyjne prawo Skarżącego do sprawiedliwie ukształtowanej procedury sądowej, prawo do równego traktowania przez władze publiczne i do niezamykania drogi sądowej dochodzenia roszczeń odszkodowawczych. Jednocześnie podniesiono, że naruszone zostało prawo Skarżącego do dziedziczenia, prawo do równej ochrony prawa dziedziczenia praw majątkowych oraz prawo do wynagrodzenia szkody wyrządzonej niezgodnym z prawem działaniem władzy publicznej.

W zakresie art. 558 k.p.k. Skarżący podniósł, że przepis ten ani jednoznacznie nie wskazuje przepisów, do których stosowania odsyła, ani nie

wskazuje zakresu spraw, dla których następuje odesłanie. W rezultacie organy stosujące prawo mają bardzo dużą swobodę i dowolność w stosowaniu na podstawie art. 558 k.p.k. przepisów k.p.c. w sprawach odszkodowawczych prowadzonych według przepisów Działu XIII rozdziału 58 k.p.k. A to z kolei, jak wskazano, rzutuje na całkowitą dowolność podejmowanych przez sądy powszechne rozstrzygnięć i prowadzi do naruszenia konstytucyjnych norm gwarantujących prawa i wolności obywatelskie. W ocenie Skarżącego, konstrukcja normatywna art. 558 k.p.k., prowadząca do pełnej swobody i dowolności rozstrzygnięć prawnych narusza art. 2 Konstytucji, a zarazem negatywnie wpływa na możliwość uzyskania ochrony prawnej konstytucyjnych praw i wolności wynikających z art. 21 ust. 1, art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2 oraz art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji.

Po wezwaniu do uzupełnienia braków formalnych Skarżący w piśmie z dnia 20 listopada 2019 r. (dalej jako: pismo uzupełniające) podniósł, że „art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. był przepisem prawnym zamykającym Skarżącemu drogę do merytorycznego rozpoznania jego sprawy przez Sąd, bez przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania dowodowego, jak również odmawiającym Skarżącemu uznania jego praw o charakterze majątkowym i prawa do dziedziczenia ekspektatywy prawa majątkowego po zmarłym synu” (s. 2 pisma uzupełniającego). W zakresie art. 558 k.p.k. Skarżący wskazał, że „prawa i wolności Skarżącego zostały naruszone w ten sposób, iż poprzez wadliwe zredagowanie tego przepisu odsyłającego, który pozostawia Sądom bardzo dużą swobodę w jego interpretacji i podjęciu decyzji, czy w konkretnym przypadku należy stosować instytucje prawne unormowane w Kodeksie postępowania karnego, czy w Kodeksie postępowania cywilnego, Skarżący został pozbawiony możliwości kontynuowania po zmarłym Synu sprawy o zasądzenie odszkodowania i zadośćuczynienia” (*ibidem*).

Przed przystąpieniem do oceny konstytucyjności zaskarżonych unormowań konieczne jest ustalenie, czy analizowana skarga spełnia wymagania formalne, i to pomimo przeprowadzenia jej wstępnej kontroli, zwieńczonej postanowieniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 czerwca 2020 r., sygn. Ts 175/18, o nadaniu skardze dalszego biegu. Na gruncie orzecznictwa Trybunału ugruntowany jest bowiem pogląd, że nadanie skardze konstytucyjnej biegu nie przesądza o spełnieniu formalnoprawnych przesłanek dopuszczalności orzekania w danej sprawie. Trybunał jest bowiem na każdym etapie postępowania obowiązany do badania, czy nie zachodzi ujemna przesłanka wydania wyroku, skutkująca obligatoryjnym umorzeniem postępowania (zob. m.in. postanowienia TK z dnia: 19 października 2010 r., sygn. SK 8/09, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 94; 18 czerwca 2013 r., sygn. SK 1/12, OTK ZU nr 5/A/2013, poz. 70; 26 maja 2015 r., sygn. SK 6/13, OTK ZU nr 5/A/2015, poz. 76 oraz powołane tam wcześniejsze orzecznictwo).

Skarga konstytucyjna jest nadzwyczajnym środkiem ochrony konstytucyjnych wolności i praw jednostki. Przesłanki wniesienia oraz merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej zostały uregulowane w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz w art. 53 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t.j.: Dz. U. z 2019 r., poz. 2393; dalej jako: uotpTK).

Artykuł 79 ust. 1 Konstytucji ustanawia trzy podstawowe przesłanki dopuszczalności skargi konstytucyjnej. Pierwszą jest naruszenie określonych w Konstytucji wolności lub praw, których podmiotem jest skarżący. Zgodnie z drugą przesłanką, wymagane jest uzyskanie ostatecznego orzeczenia sądu lub organu administracji publicznej rozstrzygającego o tych wolnościach lub prawach. Ostatnim warunkiem jest konieczność wykazania, że to ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie których wydano orzeczenie w sprawie skarżącego, stanowi źródło naruszenia jego wolności lub praw (zob. m.in.

postanowienia TK z dnia: 5 listopada 2013 r., sygn. SK 15/12, OTK ZU nr 8/A/2013, poz. 127; 30 listopada 2015 r., sygn. SK 30/14, OTK ZU nr 10/A/2015, poz. 184; 26 sierpnia 2020 r., sygn. SK 44/20, OTK ZU seria A z 2020 r., poz. 44 oraz powołane tam wcześniejsze orzecznictwo).

Z kolei, stosownie do art. 53 ust. 1 pkt 1-4 uotpTK, skarga powinna zawierać: po pierwsze, określenie kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją (pkt 1); po drugie, wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego i w jaki sposób – w ocenie skarżącego – zostały naruszone (pkt 2); po trzecie, uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie (pkt 3); po czwarte, przedstawienie stanu faktycznego (pkt 4).

W piśmiennictwie podkreśla się, że warunkiem dopuszczalności skargi konstytucyjnej jest w szczególności udzielenie pozytywnej odpowiedzi na pytanie, czy w sprawie rzeczywiście zostały naruszone prawa i wolności konstytucyjne skarżącego (zob. L. Bosek, M. Wild, *Kontrola konstytucyjności prawa. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych. Wzory pism procesowych.*, wyd. 2014, Legalis 2020, II.§9.II).

Do materialnych przesłanek instytucji skargi konstytucyjnej zalicza się: a) osobisty interes prawny, a nie obiektywny – jak przy konstrukcji skargi powszechnej (*actio popularis*), i b) interes aktualny – a nie potencjalny (zob. J. Trzcíński, M. Wiącek, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, M. Zubik, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2016, tom II, s. 893). Jak wskazuje się w piśmiennictwie, „[j]eżeli w wyniku

dokonanej analizy Trybunał dojdzie do przekonania, że skarga konstytucyjna nie wpłynie na sferę praw i wolności skarżącego, TK przyjmuje niedopuszczalność skargi. Sytuacja taka ma miejsce w szczególności wówczas, gdy niekorzystne względem skarżącego rozstrzygnięcie zapadło nie tylko w wyniku zastosowania zaskarżonego przepisu, lecz także z innych przyczyn, których skarżący nie kwestionuje w swojej skardze. W takiej sytuacji nawet w przypadku uwzględnienia skargi konstytucyjnej oraz wznowienia postępowania na zasadach określonych w art. 190 ust. 4 Konstytucji RP, nie będzie mogła nastąpić restytucja interesów skarżącego” [L. Bosek, M. Wild, *op. cit.*, II.§9.II.1.C.c).3].

Przedmiotem skargi konstytucyjnej może być zatem wyłącznie ta norma prawna, która stanowiła podstawę wydania przez organ władzy publicznej orzeczenia naruszającego prawa lub wolności konstytucyjne skarżącego. Przesądza to o konieczności istnienia merytorycznego związku pomiędzy treścią zakwestionowanej normy prawnej a podjętym na jej podstawie rozstrzygnięciem oraz zarzucanym temu rozstrzygnięciu naruszeniem praw lub wolności konstytucyjnych. Regulacja prawna stanowiąca przedmiot skargi konstytucyjnej musi więc w ten sposób determinować w sensie normatywnym treść wydanego orzeczenia, iż prowadzi to do wskazanego w skardze naruszenia praw lub wolności konstytucyjnych przysługujących skarżącemu (zob. postanowienie TK z dnia 22 lutego 2001 r., sygn. Ts 193/00, OTK ZU nr 3/2001, poz. 77 i przywołane tam orzeczenia).

Trybunał Konstytucyjny podkreśla, że „[d]o zasadniczych przesłanek dopuszczalności występowania ze skargą konstytucyjną należy uczynienie jej przedmiotem przepisów (ustawy lub innego aktu normatywnego) wykazujących podwójną kwalifikację. Będąc podstawą prawną ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie skarżącego przez sąd lub organ administracji

publicznej, muszą one prowadzić jednocześnie do naruszenia wskazywanych przez skarżącego konstytucyjnych wolności lub praw. Skarżący jest przy tym zobligowany (...) do wskazania, które przepisy kwestionowanego aktu normatywnego wykazują taką kwalifikację” (postanowienie TK z dnia 19 października 2004 r., sygn. SK 13/03, OTK ZU nr 9/A/2004, poz. 101).

Jednakże, niekonstytucyjne brzmienie normy prawnej, stanowiącej podstawę wydania ostatecznego orzeczenia w sprawie skarżącego, należy odróżnić od dyskusyjnego zastosowania normy prawnej w ostatecznym orzeczeniu w sprawie skarżącego. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, niedopuszczalna jest skarga konstytucyjna na stosowanie prawa, a więc skarga, której zarzuty dotyczą przyjętej przez sąd wykładni przepisu, nieprawidłowej subsumpcji stanu faktycznego czy też wadliwości argumentacji sformułowanej w ostatecznym orzeczeniu (*vide* – postanowienie z dnia 27 kwietnia 2016 r., sygn. akt Ts 62/16, OTK ZU seria B z 2016 r., poz. 363).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszego postępowania, należy uznać, iż nie jest możliwe merytoryczne rozpoznanie sprawy. Skarżący zakwestionował bowiem zaniechanie prawodawcze i nie sprostał wymogowi należytego uzasadnienia zarzutów niezgodności kwestionowanych przepisów ze wskazanymi w skardze wzorcami kontroli.

W pierwszej kolejności należy podnieść, że w istocie Skarżący zakwestionował przepisy k.p.k. w zakresie, w jakim **nie przewidują możliwości** dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia należnego osobie niesłusznie pozbawionej wolności przez spadkobiercę tej osoby. Zakwestionowane przez Skarżącego przepisy nie zawierają normy materialnoprawnej, na której można by oprzeć roszczenie, którego chciał dochodzić Skarżący. W odniesieniu bowiem do osoby niesłusznie pozbawionej

wolności w postępowaniu karnym norma taka zawarta jest w treści art. 552 § 1 k.p.k. Jednakże k.p.k. nie przyznaje uprawnień spadkobiercom takiej osoby do wstąpienia w jej prawa. Regulacją, która częściowo reguluje tę problematykę jest art. 556 § 1 k.p.k. – jednak przepis ten nie był podstawą rozstrzygnięcia w sprawie Skarżącego. Innymi słowy, przedmiotem zarzutu Skarżący uczynił to, czego zakwestionowane przepisy nie regulują. Taki zarzut nie może być przedmiotem rozpoznania Trybunału Konstytucyjnego.

W orzecznictwie sądu konstytucyjnego oraz piśmiennictwie rozróżnia się pominięcie prawodawcze od zaniechania prawodawczego. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, pominięcie prawodawcze jest sytuacją, w której „integralną, funkcjonalną częścią treści jakiejś normy powinien być pewien element, którego brakuje, a z uwagi na podobieństwo do istniejących unormowań należy oczekiwać jego istnienia (zob. postanowienie TK z 14 maja 2009 r., sygn. Ts 189/08, OTK ZU nr 3/B/2009, poz. 202, s. 545). Inna sytuacja występuje w przypadku zaniechania ustawodawczego, polegającego na braku uregulowania przez ustawodawcę oznaczonej materii, nawet jeśli obowiązek jej uregulowania wynika z przepisów rangi konstytucyjnej (zob. np. wyroki TK z: 9 października 2001 r., sygn. SK 8/00, OTK ZU nr 7/2001, poz. 211, s. 1033; 2 czerwca 2009 r., sygn. SK 31/08, OTK ZU nr 6/A/2009, poz. 83, s. 845). W kompetencjach Trybunału Konstytucyjnego nie leży orzekanie o tak rozumianym zaniechaniu prawodawczym. W ramach określonej konstytucyjnie jego kognicji mieszczą się bowiem jedynie istniejące akty normatywne” (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2010 r., sygn. K 32/09, OTK ZU nr 9/A/2010, poz. 108). Trybunał odmawia zajęcia merytorycznego stanowiska w sytuacjach, w których brak regulacji jest świadomą decyzją ustawodawcy: „Zarzut celowego zaniechania ustawodawczego (luki prawnej) nie może być przedmiotem badania w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym. W

orzecznictwie Trybunału formułowano już pogląd, że »zarzuty nie mogą polegać na wskazywaniu, że przepis nie zawiera konkretnej regulacji, której istnienie zadowalałoby wnioskodawcę« (zob. postanowienie z 11 maja 2009 r., sygn. SK 37/07, OTK ZU nr 5/A/2009, poz. 74 i wyrok z 19 listopada 2001 r., sygn. K. 3/00, OTK ZU nr 8/2001, poz. 251)” [postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 czerwca 2009 r., sygn. SK 12/07, OTK ZU nr 6/A/2009, poz. 95]. Z zaniechaniem prawodawczym mamy do czynienia, „gdy ustawodawca nie wykonał w jakimś zakresie swojej powinności - przykładowo - co do wydania aktu wykonawczego, albo gdy nie uregulował jakiejś sfery z przyczyn czysto aksjologicznych, czego odbiciem jest realizowana polityka legislacyjna. Takie sytuacje wymykają się spod kontroli Trybunału Konstytucyjnego. Nie ma on bowiem kompetencji do orzekania o tego rodzaju pominięciach, tworzących lukę aksjologiczną” (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 czerwca 2003 r., sygn. SK 5/03, OTK ZU nr 6/A/2003, poz. 50). Trybunał uznaje lukę w prawie za pominięcie prawodawcze podlegające rozpoznaniu w sytuacji, w której niejako przypadkowo wyłączono z zakresu normowania pewną grupę zjawisk lub osób mimo tego, że z innych, analogicznych regulacji oraz zasad konstytucyjnych wynika, iż powinny być objęte unormowaniem (zob. – *ibidem* oraz postanowienie TK z dnia 2 grudnia 2014 r., sygn. SK 7/14, OTK ZU nr 11/A/2014, poz. 123).

Choć Skarżący w *petitum* skargi zakwestionował „art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. w zakresie, w jakim stanowi on przesłankę umorzenia postępowania w przypadku spraw o roszczenia majątkowe rozpoznawane według przepisów Działu XIII rozdziału 58 k.p.k.” oraz „art. 558 k.p.k. w zakresie, w jakim nie zawiera on wskazania zakresu spraw, dla których następuje odesłanie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego, oraz nie wskazuje jednoznacznie na przepisy prawne, do których się odsyła”, treść zarzutów wyrażonych

w uzasadnieniu skargi wskazuje jednoznacznie, że istotą zarzutu Skarżącego jest brak materialnoprawnej podstawy zasądzenia odszkodowania i zadośćuczynienia na rzecz spadkobiercy osoby niesłusznie pozbawionej wolności w postępowaniu karnym. Przyczyną bowiem ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie jest właśnie brak takiej regulacji materialnoprawnej. Z tego powodu ani brak umorzenia w sprawie na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k., ani bardziej precyzyjne uregulowanie art. 558 k.p.k. nie spowodowałyby uwzględnienia roszczenia Skarżącego. Innymi słowy, w postępowaniu, na tle którego skierowano skargę konstytucyjną, nie ma regulacji materialnoprawnej odpowiadającej art. 445 § 3 k.c., a zakwestionowane przez Skarżącego przepisy nie regulują tej problematyki, ponieważ są to przepisy *stricte* procesowe. Art. 558 k.p.k. nie zawiera odesłania do stosowania norm materialnoprawnych zawartych w Kodeksie cywilnym, takich jak art. 445 § 3 k.c. W rezultacie, nawet uwzględnienie skargi nie zmieniłoby sytuacji procesowej Skarżącego – w postępowaniu zainicjowanym przez P C nie ma bowiem możliwości orzeczenia odszkodowania ani zadośćuczynienia na rzecz jego spadkobierców.

W takim stanie rzeczy podniesiony przez Skarżącego zarzut nie może być przedmiotem skargi konstytucyjnej. Postępowanie powinno podlegać więc umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 uotpTK – wobec niedopuszczalności wydania wyroku.

Co więcej, uzasadnienie zarzutów jest lakoniczne. Również w piśmie uzupełniającym Skarżący nie uzasadnił zarzutów niezgodności kwestionowanych przepisów ustawy ze wskazanymi wzorcami kontroli, w szczególności nie powołał argumentów lub dowodów na ich poparcie – nie stanowi bowiem uzasadnienia zarzutu jego parafraza. W uzasadnieniu zarówno skargi, jak i pisma uzupełniającego jedynie wielokrotnie powtórzono treść zarzutów. Trybunał Konstytucyjny niejednokrotnie podkreślał w swoich orzeczeniach, że istnieje istotna różnica pomiędzy postawieniem zarzutu

niezgodności normy z normami wyższego rzędu a jego uzasadnieniem (*vide* – postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 czerwca 2013 r., sygn. P 13/12, *op. cit.*). Zdania twierdzące, powtarzające jedynie tezę o niezgodności norm niższego rzędu z normami wyższego rzędu, z natury rzeczy nie stanowią uzasadnienia zarzutu, a jedynie powtórzony w różnej formie językowej zarzut. Nie przywołano również treści wzorców kontroli w sprawie ani nie wykazano, w jaki sposób doszło do naruszenia poszczególnych norm rangi konstytucyjnej, poprzestając jedynie na hasłowym ich wyliczeniu.

Również powyższe okoliczności powodują, że postępowanie w niniejszej sprawie powinno podlegać umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 uotpTK wobec niedopuszczalności wydania wyroku.

Biorąc powyższe pod uwagę, wnoszę jak w *petitum*.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego

Robert Hernand
Zastępca Prokuratora Generalnego